

Internetconsultatie IAK

NB: De toelichting (huidige pagina) is geen onderdeel van het format (volgende pagina).

Toelichting

Het kabinet heeft in 2011 besloten dat elk voorstel voor beleid of regelgeving dat wordt voorgelegd aan het parlement een adequaat antwoord moet bevatten op de 7 hoofdvragen van het Integraal afwegingskader voor beleid en regelgeving (IAK)¹. Sinds 1 januari 2014 is het tevens verplicht om de antwoorden op deze vragen te publiceren bij een internetconsultatie over een voorstel². Deze informatie kan ook worden hergebruikt bij het [indienen van het voorstel bij ambtelijke voorportalen](#). Bij internetconsultatie geldt het volgende:

- Er wordt gebruik gemaakt van het Word-format op de volgende pagina. Voor het invullen van de vragen kun je passages uit de toelichting op het voorstel gebruiken. Hieronder volgt ook per vraag de toelichting bij het invullen.
- Het ingevulde format moet worden geüpload bij het tabblad "Documenten". Daar worden ook de regeling en toelichting geüpload. De beantwoording van de vragen wordt voorlopig dus in een apart document zichtbaar op www.internetconsultatie.nl
- Sla het ingevulde format op onder de bestandsnaam "Beantwoording vragen uit het Integraal afwegingskader voor beleid en regelgeving (IAK)" zodat de publicatie herkenbaar wordt weergegeven.

Toelichting op de vragen

1. Wat is de aanleiding?

Beschrijf de aanleiding voor het maken van het voorstel (bv. het regeerakkoord, besluit van de bewindspersoon, EU-implementatie, toezegging aan de Tweede Kamer, verzoek uit de branche of onderzoeksrapport), Noem de vindplaats van de bron waaruit de aanleiding blijkt.

2. Wie zijn betrokken?

Geef aan welke groepen, organisaties, instanties, personen etc. betrokken zijn bij de totstand-koming van het voorstel. Geef ook aan waarom men betrokken is (bijv. kennis van probleem, betrokken bij uitvoering of handhaving, vertegenwoordiger doelgroep) en hoe (meebeslissen, meedenken, meedoen).

3. Wat is het probleem?

Beschrijf hier het probleem dat moet worden opgelost. Welke situatie wordt negatief gewaardeerd of is voor vatbaar voor verbetering?

4. Wat is het doel?

Beschrijf het beleidsdoel/de beleidsdoelen. Formuleer doelen waar mogelijk SMART: Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdgebonden.

5. Wat rechtvaardigt de overheidsinterventie?

Geef aan welk publiek belang in het geding is en waarom ingrijpen door de rijksoverheid noodzakelijk is. Wat gebeurt er bij niets doen/ongewijzigd beleid (nuloptie)?

6. Wat is het beste instrument?

Geef aan met welk(e) beleidsinstrument(en) het beoogde doel moet worden gerealiseerd en waarom deze instrumenten – alles afgewogen – de voorkeur genieten. Betrek in de afweging overwegingen omtrent

¹ [Kabinetsstandpunt Integraal afwegingskader voor beleid en regelgeving](#)

² [Verzamelbrief regeldruk September 2013](#)

effectiviteit, doelmatigheid, rechtmatigheid, uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid.

7. Wat zijn de (neven)gevolgen voor burgers, bedrijven, overheid en milieu?

Beschrijf hier de (neven)gevolgen van het voorstel voor burgers, bedrijven, overheid en milieu. Denk bij gevolgen voor burgers en bedrijven bijv. aan administratieve lasten, toezichtlasten en nalevingskosten en bij bedrijven ook aan markteffecten en concurrentiepositie. Denk bij gevolgen voor de overheid bijv. aan gevolgen voor bezwaar en beroep, toezicht, rechtspraak rechtsbijstand etc.. Gevolgen moeten zo veel mogelijk worden gekwantificeerd (bijv. om hoeveel burgers gaat het, wat zijn de verwachte kosten etc.).

Beantwoording van de 7 vragen uit het Integraal afwegingskader voor beleid en regelgeving (IAK)

Het Integraal afwegingskader voor beleid en regelgeving bevat normen waaraan goed beleid of goede regelgeving dient te voldoen. Uitgebreide informatie vind je op www.naarhetiak.nl (klik dan op de tekst "Naar het IAK" in de linker kolom).

1. Wat is de aanleiding?

In het coalitieakkoord van 15 december 2021, 'Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst', hebben partijen afgesproken dat per studiejaar 2023-2024 de basisbeurs weer wordt ingevoerd in het hoger onderwijs. Tevens is afgesproken dat voor studenten voor wie geen basisbeurs beschikbaar is geweest de keuze krijgen tussen korting op hun studieschuld of een studievoucher.

2. Wie zijn betrokken?

De minister van OCW is verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet studiefinanciering 2000. DUO is belast met de uitvoering van deze wet en het onderliggende wetsvoorstel. Het voorstel raakt studenten die op dit moment studeren of binnenkort gaan studeren, maar ook studenten die de afgelopen jaren onder het leenstelsel hebben gestudeerd.

3. Wat is het probleem?

Technisch

Er is nu geen wettelijke grondslag om studenten in het hoger onderwijs een basisbeurs te verlenen. Voor studenten die geen basisbeurs beschikbaar is geweest, is er geen wettelijke basis om een korting op hun studieschuld te geven of een keuze voor een studievoucher.

Inhoudelijk

Na invoering van het studievoorschotstelsel zijn de opgebouwde leningen door studenten flink gestegen. Daardoor beginnen zij aan hun werkende leven met een flinke schuld, die hen kan belemmeren bij de eerste stappen op de arbeidsmarkt en woningmarkt. Hoewel de studielening tegen sociale leenvoorwaarden wordt uitgegeven, loopt de hoogte van de gemiddelde schuld door afgestudeerden op. Maatschappelijk is bovendien – naast het economisch risico meer – meer oog voor de niet-economische aspecten van lenen en schulden. Ook als het economische risico beperkt is kunnen schulden een belemmering vormen voor het mentale welzijn van de studenten³. Dat betekent niet dat de student geen eigen bijdrage moet leveren en helemaal geen lening aan zou mogen gaan. Deze moet echter beter in verhouding komen te staan met de bijdrage van de ouders en de investering van de overheid in de toekomstige generaties.

³ ISO: Impact van leenstelsel op welbevinden studenten, 23 januari 2019

De studenten die onder het leenstelsel hebben gestudeerd zijn met vele uitdagingen geconfronteerd. Denk daarbij aan de situatie op de woningmarkt, op de arbeidsmarkt en de gevolgen die corona heeft op het leven van jongeren. Hoewel het leenstelsel niet heeft geleid tot minder studenten in het hoger onderwijs, zien we wel dat de hoogte van de schuld de startpositie van deze studenten in het leven na de studie kan beïnvloeden. Een jonge generatie is geconfronteerd met meerdere problemen en daar komt bij dat het leenstelsel nu alweer na een relatief korte periode wordt afgeschaft. Maatschappelijk en politiek gezien is er een oproep om deze generatie die zonder basisbeurs heeft gestudeerd financieel tegemoet te komen.

4. Wat is het doel?

Het algemene doel van een studiefinancieringssysteem is een doelmatig en rechtvaardig stelsel van studiefinanciering, dat de (financiële) toegankelijkheid van het onderwijs waarborgt. Daardoor ontstaat een stelsel waarin iedereen die kan én wil studeren die kans met beide handen kan pakken. Ook onder het leenstelsel is dit doel niet in het gedrang gekomen. Wel is gebleken dat de visie op schulden sinds de invoering van het leenstelsel is veranderd. Dit maakt dat het kabinet Rutte IV het studiefinancieringsstelsel wenst aan te passen.

Daarnaast is het doel dat studenten na hun afstuderen klaar zijn om hun eerste stappen op de arbeidsmarkt en woningmarkt te zetten en zo ook mee te werken in en aan Nederland. Dat moet ook financieel mogelijk zijn. Daarom vinden we het onwenselijk dat studenten met te hoge schulden afstuderen.

Naast een basisbeurs wordt een eigen investering van de student gevraagd waarbij rekening wordt gehouden met de financiële draagkracht van ouders. Daarom blijft er een inkomensafhankelijke aanvullende beurs bestaan en wordt deze uitgebreid voor studenten met ouders met een inkomen tot € 70.000.

Daarnaast wil de regering de studenten die geen basisbeurs hebben ontvangen een financiële tegemoetkoming geven.

5. Wat rechtvaardigt overheidsinterventie?

De rol van de overheid in het hoger onderwijs is gelegitimeerd door het maatschappelijk belang ervan. Een goed opgeleide beroepsbevolking – van mbo tot wo-gediplomeerden – is van belang voor de Nederlandse economie. Daarom wordt gestimuleerd dat iedereen die wil studeren, die mogelijkheid ook krijgt en de vrijheid voelt om die keuze te maken. Hoge toekomstige schulden mogen daar geen belemmering voor vormen.

Om gevolg te kunnen geven aan de voorstellen uit het regeerakkoord is wijziging van de Wet studiefinanciering 2000 noodzakelijk.

6. Wat is het beste instrument?

Voor herinvoering van de basisbeurs in het hoger onderwijs en het uitkeren van de tegemoetkoming is wijziging van de Wet studiefinanciering 2000 nodig.

7. Wat zijn de gevolgen voor burgers, bedrijven, overheid en milieu?

De studenten die daarvoor in aanmerking komen kunnen vanaf studiejaar 2023/2024 een basisbeurs aanvragen.

Studenten die geen basisbeurs hebben ontvangen, kunnen aanspraak maken op een tegemoetkoming.

DUO wordt belast met de uitvoering van beide regelingen.